

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ВІДБОРУ НА СЛУЖБУ В ОРГАНАХ ПРОКУРАТУРИ

ГОРЗОВ Анатолій Петрович - здобувач кафедри адміністративного права Інституту права ім. князя Володимира Великого МАУП

В статті освещены некоторые актуальные вопросы профессионального отбора на службу в органах прокуратуры. Автором предложены критерии, которым должен соответствовать процесс отбора. На основании сравнительного анализа действующего Закона Украины «О прокуратуре» и проекта Закона, а также с учетом зарубежного опыта, сделаны выводы о целесообразности и своевременности предлагаемых в проекте Закона изменений относительно проведения отбора кандидатов на службу в органах прокуратуры. Предложены дополнения к проекту Закона.

Ключові слова: професійний відбір, органи прокуратури, критерії відбору.

Постановка проблеми у загальному вигляді

Ефективність діяльності органів прокуратури, спрямованої на всемірне утвердження верховенства закону, зміцнення правопорядку, захист прав і свобод громадян та інтересів держави, суттєво залежить від якості функціонування кадрового забезпечення, в тому числі – від результативності відбору на службу в органах прокуратури. Відбір найбільш придатних, талановитих, чесних і відданих служінню закону і благу суспільства людей, безумовно, потребує врахування як новітніх тенденцій теорії управління, так і прикладного вітчизняного та зарубіжного досвіду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких проводився розгляд даної проблеми

Окремі аспекти проблематики ефективного відбору кадрів, в тому числі на службу в органах прокуратури, у своїх працях досліджували С.В. Беляєва, М.Д. Виноградський, В.В. Дерев'янка, П.Б. Коптєв, О.М. Кретчак, І.М. Назімов, А.А. Пилипенко, К.К. Платонова, Є.М. Попович, Л.І. Шишкіна та інші. Проте, ґрунтовне дослідження даного питання потребує подальшої розробки, врахування зарубіжного досвіду, реалій сьогодення.

Виклад основного матеріалу дослідження

Відбір персоналу, безумовно, є одним з найважливіших етапів кадрового менеджменту. Специфіка реалізації прокурорських функцій вимагає від кандидата на службу в органах прокуратури наявності цілого ряду моральних, ділових, професійних якостей, а від кадрового підрозділу – вміння їх побачити, розкрити, врахувати. То що ж являє собою професійний відбір? На думку В. Бодрова, професійний відбір – це з'ясування ступеня придатності людини для певного виду діяльності на підставі співставлення її індивідуальних особливостей з вимогами професій, а також можливість вирішення завдань розподілу спеціалістів, комплектування навчальних та професійних груп, добір спеціаліста до групи, що функціонує [1, с.4]. Водночас, відбір, з точки зору оцінки діяльності кадрового

підрозділу, має бути неупередженим, незаангажованим. Так, М.Д. Виноградський та С.В. Беляєва пишуть: «Відбір – це демократична, звільнена від суб'єктивізму конкурсна процедура, яка передбачає всебічне та об'єктивне вивчення індивідуальних якостей кожного претендента на посаду і відбір кращих з них» [2, с.182].

Таким чином, на мою думку, особливої уваги заслуговують два моменти:

1. Основою відбору завжди є визначення ключових характеристик, важливих для професійної діяльності, а його метою – виокремлення з проміж інших саме тих кандидатів, яким вони найбільш притаманні;

2. Процес відбору має відбуватись в умовах якомога меншого суб'єктивізму – тільки це дозволить мінімізувати похибку.

Спробуємо, враховуючи ці моменти, проаналізувати чинний Закон України Про прокуратуру (№ 1790-ХІІ від 05.11.1991р., далі – Закон) [3] та проект Закону України „Про прокуратуру” (реєстр. № 3541 від 05.11.2013 р., далі – проект Закону, законопроект) [4], порівняти їх положення стосовно професійного відбору.

У статті 46 Закону визначаються такі вимоги до претендентів на службу в органах прокуратури України: «Прокурорами і слідчими можуть призначатися громадяни України, які мають вищу юридичну освіту, необхідні ділові і моральні якості. На посади прокурорів Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя та прирівняних до них прокурорів призначаються особи віком не молодше 30 років, які мають стаж роботи в органах прокуратури або на судових посадах не менше семи років; на посади районних і міських прокурорів - віком не молодше 25 років із стажем роботи в органах прокуратури або на судових посадах не менше трьох років» [3]. Як бачимо, деякі важливі параметри, яким має відповідати претендент на службу в органах прокуратури, чітко регламентовано, водночас, підґрунтя для забезпечення демократичності, прозорості процесу відбору в Законі не закладено, що не може не позначатися на якості самого процесу.

Проект Закону (стаття 28 «Вимоги до кандидатів на посаду прокурора») у цьому контексті дає нам не лише більш деталізований

перелік вимог до кандидата (громадянство України, наявність вищої юридичної освіти, стаж роботи в галузі права не менше як два роки, володіння державною мовою), але й конкретизує деякі його пункти (вища юридична освіта та стаж роботи в галузі права), а також – встановлює обмеження, які не дозволяють претендувати на службу в органах прокуратури (визнання особи судом обмежено дієздатною або недієздатною; наявність захворювання, що перешкоджає виконанню обов'язків прокурора; наявність незнятої чи непогашеної судимості, накладення протягом останнього року адміністративного стягнення за вчинення корупційного правопорушення) [4].

Водночас, у проекті Закону чітко регламентується порядок добору кандидатів та їх призначення на посаду, що передбачає складання особами, які відповідають установленим вимогам до кандидата на посаду прокурора, кваліфікаційного іспиту. Такі пункти, безумовно, дозволять більш повно реалізувати принцип мінімізації упередженості в процесі відбору і відповідають світовій практиці.

Принципи публічності та конкурсної боротьби, закладені в проекті Закону, роблять його таким, що відповідає (з точки зору визначення умов відбору кадрів) зарубіжним аналогам, наприклад – Закону Республіки Польща «Про прокуратуру» (від 20 червня 1985 року), у якому питанню вимог до претендента присвячені статті 14, 14а, а питанню оцінки цих вимог -14е та 14j[5]. Цікавим є той факт, що в переліку вимог, передбачених законами, що регулюють діяльність прокуратури в Польщі, Німеччині, Італії, Іспанії неодмінно значиться пункт «бездоганна репутація» [5, 6]. Публічність влади, високий рівень демократії в цих країнах вимагають від державних службовців уважно слідкувати за власною репутацією, уникати факторів, що можуть сприяти появі сумнівів у їх чесності, порядності, моральних якостях. Було б доцільно врахувати такий пункт і у вітчизняному законодавстві, доповнивши виразом «має бездоганну репутацію» п.1 статті 28 проекту Закону.

Окремо слід згадати про вікові обмеження. У більшості країн існує нижній віковий поріг для претендентів на службу в органах

АНОТАЦІЯ

У статті висвітлено деякі актуальні питання професійного відбору на службу в органах прокуратури. Автором запропоновано критерії, яким має відповідати процес відбору. На підставі порівняльного аналізу чинного Закону України «Про прокуратуру» та проекту Закону, а також з урахуванням зарубіжного досвіду, зроблено висновки про доцільність та своєчасність пропонованих у проекті закону змін стосовно проведення відбору кандидатів на службу в органах прокуратури. Запропоновано доповнення до проекту Закону.

SUMMARY

The article lit some issues of professional selection for service in the public prosecutor's office. The author proposed criteria to be met by the selection process. Based on a comparative analysis of the current Ukrainian Law «About prosecutor's» and Bill, as well as taking into account international experience conclusions about the appropriateness and timeliness of the proposed draft amendments to hold a selection of candidates for service in the public prosecutor's office. Proposed amendments to the Bill.

прокуратури. Переважно це 25 або 26 років (для служби в місцевих органах прокуратури) [3, 5, 6]. При цьому тільки в деяких країнах існує верхній віковий бар'єр (напр. в Італії це 69 років). Наявність верхнього вікового бар'єру, на наше переконання, є недоцільною, оскільки людина поважного віку, що має потужний багаж знань і колосальний досвід, є цінним фахівцем, тому примусове усунення її від можливості приносити користь суспільству на службі в органах прокуратури не є раціональним. Таким чином, можна підсумувати, що зарубіжний досвід дозволяє нам помічати та заповнювати прогалини у вітчизняному законодавстві, вдосконалювати його у відповідності з кращими світовими стандартами, але водночас, він деколи містить досить суперечливі положення, використання яких не завжди є доцільним.

Висновки

Відбір претендентів для служби в органах прокуратури є ключовим етапом кадрового процесу. В сучасному демократичному правовому суспільстві такий відбір має відповідати принаймні двом критеріям:

1. Проводитись на основі вимог до кандидата, які оптимально відповідають якостям, необхідним для виконання службових обов'язків на найвищому рівні;
2. Проводитись прозоро, неупереджено, виключати прояви суб'єктивізму.

Проект Закону України „Про прокуратуру” (реєстр. № 3541 від 05.11.2013 р) містить чимало положень, які дозволяють вдосконалити процес відбору кадрів для служби в органах прокуратури, привести його до

рівня відповідності стандартам якості європейських країн. Водночас, було б доцільно внести до переліку вимог до претендента поняття «бездоганної репутації», виклавши п.1 статті 28 «Вимоги до кандидатів на посаду прокурора» проекту Закону в такій редакції «Прокурором місцевої прокуратури може бути призначений громадянин України, який має вищу юридичну освіту, стаж роботи в галузі права не менше як два роки, володіє державною мовою та має бездоганну репутацію.»

Література

1. Бодров В.А. Психология профессиональной пригодности: [учеб.пособие для вузов]/ Бодров В.А. – М.: Per Se, 2006. – 511с.
2. Управління персоналом: [навч. посіб./ М.Д. Виноградський, С.В. Беляєва, А.М. Виноградська, О.М. Шканова – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 504с.
3. Про прокуратуру: Закон України від 5 лист. 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 53 – ст. 793.
4. Про прокуратуру : проект Закону України : реєстр. № 3541 від 05.11.2013 р. [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=48935
5. Про прокуратуру : Закон Республіки Польща : від 20 червня 1985р. [Електронний ресурс] // Центр політико-правових реформ – Режим доступу : http://www.pravo.org.ua/files/zarub_zakon/Pol_PR_1985.pdf
6. Діяльність прокурора : Закони судово-правової системи Італійської Республіки : [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Сенату Італії – Режим доступу : http://www.parlamento.it/Parlamento/523?area_tematica=6